

Sosiaali- ja terveysvaliokunta 30.11.2017

Salme Ahlström

tutkimusprofessori, emerita

Hallituksen esitys alkoholilaiksi HE 100/2017 vp

Alkoholin saatavuus lisääntyi 1.1.1969 erittäin paljon. Nuorena tutkimusharjoittelijana kuuntelin, kun silloisen Alkon Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkijat arvelivat alkoholin kokonaiskulutuksen lisääntyvän vuodessa noin neljä prosenttia. Raittiusjärjestöjen Keskusliiton pääsihteeri Martti Voipio rohkeni arvella kulutuksen lisääntyvän peräti 10 prosenttia. Hänelle naurettiin.

Alkoholin kulutus lisääntyi yhdessä vuodessa 1968 – 1969 yhteensä 40 %. Keskiolut tuli elintarvikeliikkeisiin. Maaseudulle perustettiin Alkon myymälöitä. Ikärajat alennettiin. Väkevien 21 vuotta muuttui 20 vuodeksi, viinien ja oluen 21 vuodesta 18 vuodeksi.

Alkon johto oli tämän uudistuksen myötä toivonut, että kansa ryhtyisi koskenkorvan sijasta juomaan ”sivistyneesti” viinejä ja olutta. Tutkimukset kuitenkin osoittivat, että kansa nautti nyt kossun LISÄKSI myös olutta ja viiniä. Suomalaisista ei kertaheitolla tullutkaan sivistyneitä alkoholin nauttijoita. Jopa alkoholistien osoitettiin juovan enemmän lisääntyneen saatavuuden ansiosta.

Eduskunnan talousvaliokunta kiinnitti lausunnossaan Alkon hallintoneuvoston kertomuksesta vuonna 1971 huomiota siihen, että alaikäisten juopumuspidätykset olivat lisääntyneet hälyttävästi vuoden 1969 jälkeen. Sain tehtäväkseni tutkia, oliko syytä huoleen. Tutkimukseni vahvisti huolen.

Tämä lakiesitys ei lisää alkoholin saatavuutta yhtä paljon kuin nuo muutokset 50 vuotta sitten. Kaikki tutkimukset sen jälkeen ovat osoittaneet, että eniten alkoholin kulutukseen vaikuttaa kaksi tekijää: saatavuus ja hinta. Vaikka olisi ihanaa ajatella, että valistus vaikuttaa, sen vaikutus on vähäinen.

Alaikäiselle alkoholin saatavuus on aikuistakin tärkeämpi tekijä. Lukiolaistyttonä Lohjalla minun oli mahdotonta hankkia alkoholia vuonna 1964, koska en tuntenut yhtään 21 –vuotiasta, joka olisi voinut tuoda sitä Alkosta. Pojat sentään saattoivat roikkua Alkon kulmilla ja pyytää jotain kilttiä setää tuomaan. Ikärajojen alentaminen

teki alaikäisille alkoholin hankkimisen huomattavasti helpommaksi, koska omassa koulussa oli riittävästi 18 –vuotiaita.

Islantilaiset ovat osoittaneet, että taloudellinen panostus nuorten harrastuksiin toimii ennaltaehkäisevästi. Mutta mistä löytää jokaiselle suomalaisnuorelle valtion varoista 420 euron arvokseteli koulun jälkeisiin harrastuksiin, kuten urheiluun?

Lapset eivät pidä alkoholijuomien mausta ja hajusta. Nuoren täytyy totutella siiderin ja oluen makuun – ei siihen heti ihastu, vaan sitä juodaan, kun se saa aikaan kivoja tuntemuksia. On aivan varmaa, että nuoret tykättyvät ”limuviinoin”. Ehkä ne aikuisistakin, joka eivät ole oppineet pitämään eri alkoholijuomien mausta.

Jos ja kun alkoholijuomien kulutus lisääntyy, ei siinä sinänsä ole mitään pahaa. Siitä kertyy lisätuloja alkoholielinkeinolle ja valtiolle verotuloja. MUTTA tilikirjan toisella puolella ovat kielteiset haitat: perheongelmat, työpoissaolot, tarvittavat sosiaali- ja terveyspalvelut, alkoholisairaudet – ja kuolemat.

Alkoholipitoisuuden lisääminen – 4,7 %:sta 5,5 %:iin - tuntuu vähäiseltä, mutta sehän on 17 %:n korotus! Jos sitä vertaa vastaavaan palkankorotukseen, huomaa, että se on valtava.